

Posudek bakalářské práce Petry Kutové „Interrupce – porovnání legislativy, vývoje a reflexe ve společnosti na příkladu 6 zemí“

Na úvod musím uvést, že mne psaní posudku na práci Petry Kutové přinutilo se znovu zamyslet nad tím, co pro mne vlastně znamená dobrá bakalářská práce. Je to práce úhledná, prostá závažnějších formálních nedostatků, avšak veskrze popisná, nebo dobrá bakalářská práce musí zahrnovat jasně formulovanou výzkumnou otázku a vlastní výzkum a/nebo kritickou práci s literaturou? Přikláním se k druhé variantě. Pouhé prezentování a komentování informací z několika zdrojů a dat z Eurostatu, což je případ tohoto textu, nelze považovat za výbornou práci.

Po formální stránce je však práce velmi zdařilá. Prakticky netrpí problémy, které až příliš často snižují kvalitu bakalářských prací a které jdou nejspíše na vrub přílišnému spěchu s odevzdáváním. Autorka vychytala téměř všechny překlady a její kultura psaného jazyka je na velmi vysoké úrovni. Práce je také přehledně členěná. Snad bych jen doporučoval používat „pevné“ mezery (Ctrl+Shift+Space), které drží pohromadě čísla a datумы a neumožní, aby část odskočila na další řádku (např. str. 33). Také je nutné používat jednu normu pro citování literatury. Není například dobré, když první odkaz v seznamu literatury je uváděn jinak než druhý atd. Ale jinak jde v tomto ohledu o práci vzorovou. Problém mám však s úrovní koncepční/teoretickou.

Již úvod je velmi stručný a není z něj jasné proč byl zvolen cíl: popsat situaci v 6 zemích (ČR, Litva, Maďarsko, Polsko, Švédsko, Spojené království), tedy vývoj legislativy týkající se interrupcí a její současnou podobu, předestřít vývoj počtu interrupcí, porovnat je s vývojem legislativy a přidat veřejné mínění? K jakému účelu má tento popis sloužit? Jaká byla výzkumná otázka či problém, který se autorka rozhodla řešit a který měl strukturovat její práci? Není také jasné, proč byly vybrány tyto konkrétní země? Z některých formulací si nejsem jist, zda to nebylo jen proto, že pro ně bylo k dispozici dost dat z Eurostatu. To by byla modelová ukázka situace, kdy dostupnost dat určuje výzkumnou otázku, což je koncepčně nepřijatelné. Minimálně není vysvětleno v jakém smyslu se do výběru promítal „stav interrupční legislativy v zemi“?

Aby nedošlo k omylu, téma interrupcí považuji za velmi důležité a aktuální, ale postrádám vysvětlení, jakou motivaci měla autorka ke zpracování své práce? Další závažný problém vidím ve skutečnosti, že autorka evidentně postrádá genderové vzdělání, které je jedním z předpokladů pro zpracování podobné práce, což ukáží na vybraných příkladech. Ale nejprve ještě některé obecnější záležitosti.

Na začátku práce by měla být specifikovaná používaná terminologie, aby například nedocházelo k volnému zaměňování termínů interrupce a potrat (např. str. 20), které nejsou totožné. Potratem se může myslet jak samovolné potracení, tak i umělé přerušování těhotenství. Jde tedy o koncept obecnější. S tím souvisí i nutnost přesného používání

ustálených termínů, jako například „negativní korelace“, o které autorka na str. 7 píše jako o „nepřímé korelaci“.

Jak už jsem zmínil, jedná se o práci popisnou, která navíc zcela postrádá teoretickou část, kde by byla vysvětlena teoretická východiska. Autorka v podstatě reprodukuje argumenty týkající se legislativních úprav ve zvolených zemích, které jsou přejaty z dostupné literatury, přičemž se zdá, že velká část textu vychází z jednoho dokumentu (Abortion policies: A global review). Dále jsou komentovány dostupné statistiky (Eurostat). V závěru je pak provedeno poměrně formální srovnání legislativy a vybraných statistik jednotlivých zemích a je nabídnuto rozdělení zemí do tří skupin. Přitom není tak úplně jasné, jaký je přínos takového popisu a taxonomie.

Autorka by také měla být obecně kritičtější při přejímání názorů „autorit“ jako například, když si osvojuje názor Liny Granlund (str. 32) na důvody, proč se ve Švédsku v první polovině 20. století bojovalo za liberalizaci interrupcí. Názor jedné autorky je jen názorem jedné autorky a pokud máme zhodnotit jeho váhu, je třeba jej konfrontovat s jinými názory a s literaturou. Navíc je zde v argumentu jasný rozpor a není zřejmé, zda je na straně Liny Granlund nebo Petry Kutové, která píše, že: „Cílem bylo zlepšit život nemajetných, nemocných a slabých žen, které si dítě nemohly dovolit. Důvodem tedy nebyla emancipace žen, prosazování jejich práva kontrolovat vlastní život a tělo či zdůrazňování jejich práva na svobodu.“ Je překvapivé, že nevidí souvislost mezi emancipací žen a zlepšováním jejich životů, což jen ukazuje, jak problematické je, že autorce chybí zmíněné genderové vzdělání.

Podobně přejímá bez dostatečné (genderové) reflexe i anglické označení „pro-life“ pro odpůrce interrupcí? Rád bych proto, aby tuto volbu vysvětlila a pohovořila o ideologických implikacích tohoto označení.

Místy si také nejsem jist, zda si autorka uvědomuje implikace svých argumentů. Například poslední odstavec na str. 4 naznačuje, že protože v ČR neproběhla na rozdíl od západních demokracií intenzivní debata o vhodnosti interrupcí, byly zde potlačovány náboženské názorové proudy a je zde ateistická tradice, zakořenil v české populaci názor o normálnosti interrupcí. Ty jsou podle autorky chápány jako „přirozené právo“ žen rozhodovat o vlastním těle. Mám tomu rozumět tak, že autorka toto právo implicitně zpochybňuje, neboť považuje tento názor za výsledek nedostatku demokracie a zbožnosti české populace? Zde mám opět pocit, že znalost genderové problematiky by vedla k větší citlivosti ke konzervativnímu tónu vlastního argumentu.

I na jiných místech je argument nedotažený jako např. na str. 3, když autorka píše, že: „ČSSR se však oddalovala vývoji ve světě a byla tedy vytvořena nová právní úprava...“ Podle charakteru nové úpravy se oddalovala od vývoji směrem k liberalizaci, ale to předpokládá, že se ve světě legislativa obecně ubírala tímto směrem, což je asi

příliš paušalizující a vyžadovalo by to oporu v literatuře. Mám také podezření, že svět se autorce zužuje na západní demokracie.

Konečně když diskutuje na str. 53 nulovou míru potratovosti v Polsku a vysvětluje, že se jedná o „důsledek restriktivní legislativy a její možná ještě přísnější praktické aplikace“, konstruuje nesmyslný argument, protože toto číslo nelze považovat za reálné vyjádření míry potratovosti v dané zemi. To, že se interrupce přesunuly do ilegality, neznamená, že je míra potratovosti nulová, ale že oficiální statistiky zakrývají skutečnost. Není tedy možné mluvit o důsledcích snížení míry potratovosti, ale na místě je spíše diskuse důvodů, proč jsou data nesmyslná. Mimochodem, autorka nemůže vědět, zda v Polsku náhodou není zcela opačný trend – zvyšování míry potratovosti. Navíc je možné spekulovat, že údaje o míře potratovosti v Polsku byly podhodnocené již před přijetím protipotratového zákona, protože v silně katolické kultuře mohly ženy volit nelegální interrupce a potratovou turistiku již v 70. a 80. letech.

V závěru mne překvapilo, že autorka nereflektuje vliv dostupnosti hormonální antikoncepce na míru interrupcí v jednotlivých zemích. To by totiž mohlo pomoci vysvětlit „bouřlivější“ období v bývalém východním bloku.

Celkově práce splňuje požadavky kladené na bakalářskou práci a navrhuji počet bodů 30. Pokud jde o obhajobu, byl bych rád, kdyby autorka zodpověděla výše položené otázky a vysvětlit svá teoretická východiska.

Ing. Petr Pavlík, Ph.D.
Vedoucí práce

13.10.2006